

Wymagania edukacyjne z przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości” klasa 2

Wymagania na poszczególne oceny				
ocena dopuszczająca Uczeń:	ocena dostateczna Uczeń:	ocena dobra Uczeń:	ocena bardzo dobra Uczeń:	ocena celująca Uczeń:
I. Człowiek przedsiębiorczy				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest przedsiębiorczość • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>osobowość, empatia, aktywne słuchanie, komunikacja społeczna, komunikacja interpersonalna, komunikacja werbalna, komunikacja niewerbalna, negocjacje, perswazja, kompromis, manipulacja</i> • wymienia podstawowe style negocjacji • wyjaśnia, czym są bariery komunikacyjne, i podaje ich przykłady • wskazuje cechy i umiejętności przydatne podczas negocjacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy osoby przedsiębiorczej • wyjaśnia, czym jest komunikacja interpersonalna, i omawia przebieg tego procesu, charakteryzując poszczególne jego elementy/fazy • wyjaśnia znaczenie komunikacji niewerbalnej w życiu codziennym • rozróżnia i charakteryzuje wybrane elementy mowy ciała • wyjaśnia, na czym polega strategia „wygrana-wygrana” stosowana w negocjacjach 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje mocne i słabe strony własnej osobowości • rozróżnia i charakteryzuje wybrane formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej • wymienia i charakteryzuje elementy skutecznej komunikacji • wskazuje różnice między poszczególnymi stylami negocjacji • wymienia przykłady błędów w prowadzeniu negocjacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę przedsiębiorczości w gospodarce • wyjaśnia znaczenie umiejętności komunikowania się w życiu codziennym • omawia zasady prowadzenia skutecznych negocjacji • wymienia przykłady technik manipulacyjnych stosowanych podczas negocjacji i omawia negatywne skutki ich stosowania 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby zwiększania kreatywności pracowników • podaje różnicę między technikami manipulacyjnymi a technikami negocjacyjnymi
II. Gospodarka rynkowa				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gospodarka rynkowa, mechanizm rynkowy, popyt, podaż, cena, dobra komplementarne, dobra substytucyjne, rynek, cena równowagi rynkowej, nadwyżka rynkowa, niedobór rynkowy, konsument, gwarancja, reklamacja, interwencjonizm państwowy, dobra publiczne, wzrost</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje najważniejsze różnice między gospodarką centralnie sterowaną a gospodarką rynkową • wymienia główne podmioty gospodarki rynkowej • podaje różnice między rynkiem producenta a rynkiem konsumenta • wyróżnia typy rynku finansowego • wymienia i charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym był plan Balcerowicza • wymienia i charakteryzuje główne modele struktur rynkowych (monopol, oligopol, konkurencja monopolistyczna, konkurencja doskonała) • wskazuje zależność między cenami dóbr komplementarnych i dóbr substytucyjnych a wielkością 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia argumenty świadczące o nieefektywności gospodarki centralnie sterowanej • wskazuje zalety gospodarki rynkowej na tle gospodarki nakazowo-rozdzielczej • wykazuje zależności między podmiotami gospodarki • określa rodzaje rynków występujących w najbliższym otoczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje działania składające się na proces transformacji gospodarczej w Polsce • wyjaśnia, jakie czynniki, oprócz popytu, wpływają na cenę (na przykładzie cen paliwa) • wyjaśnia, na czym polega zjawisko zmony cenowej • dyskutuje na temat metod przeciwdziałania zjawiskom

<p><i>gospodarczy, rozwój gospodarczy, siła nabywcza waluty, cykl koniunkturalny, budżet państwa, podatek, dług publiczny</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia filary gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej • wymienia funkcje rynku • wyróżnia rodzaje rynku ze względu na zasięg przestrzenny • dzieli rynek ze względu na przedmiot wymiany • wyjaśnia, czym jest prawo popytu i prawo podaży • wyjaśnia znaczenie terminów <i>polityka makroekonomiczna</i> i <i>polityka mikroekonomiczna</i> i charakteryzuje różnicę między nimi 	<p>pozacenowe czynniki kształtujące popyt</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące podaż • podaje różnice między reklamacją a gwarancją • wymienia i charakteryzuje podstawowe prawa konsumenta • wymienia, rozróżnia i charakteryzuje funkcje ekonomiczne państwa • wymienia i charakteryzuje narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę • wyjaśnia różnicę między nominalnym a realnym PKB • wymienia główne źródła dochodów budżetu państwa • wymienia główne wydatki z budżetu państwa 	<p>popytu</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zjawiska nadwyżki rynkowej i niedoboru rynkowego • wymienia instytucje zajmujące się ochroną konsumentów oraz określa cele i zadania tych instytucji • przedstawia drogę, którą dochodzi się własnych praw w roli konsumenta z uwzględnieniem metod pozasądowych • wyróżnia prawa przysługujące konsumentom w wypadku zakupów na odległość, w tym także przez internet • określa przyczyny ingerencji państwa w gospodarkę • określa cele polityki gospodarczej, a w jej ramach – polityki fiskalnej i polityki monetarnej • rozróżnia i opisuje wybrane mierniki wzrostu gospodarczego i wskaźniki rozwoju gospodarczego • wymienia fazy cyklu koniunkturalnego • charakteryzuje zjawiska recesji i dobrej koniunktury w gospodarce • wymienia, rozróżnia i opisuje podstawowe zasady budżetowe • wymienia, rozróżnia i charakteryzuje funkcje budżetu państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia akty prawne dotyczące ochrony praw konsumenta • wykazuje potrzebę wspierania konkurencji i w walce z monopolem • analizuje na przykładzie przebieg krzywej podaży i krzywej popytu, • wyznacza punkt równowagi rynkowej na prostych przykładach • przedstawia zasady składania reklamacji towaru • przedstawia argumenty za ingerencją państwa w gospodarkę i przeciw niej • porównuje wartości wybranych wskaźników wzrostu i rozwoju gospodarczego dla Polski z wartościami wskaźników dla innych państw • formułuje wnioski dotyczące poziomu rozwoju gospodarczego państwa na podstawie analizy właściwych wskaźników ekonomicznych • omawia przebieg klasycznego cyklu koniunkturalnego • opisuje zachowania gospodarki w kolejnych fazach cyklu koniunkturalnego • interpretuje wysokość i przyrost PKB • ocenia znaczenie deficytu budżetowego i długu publicznego dla gospodarki 	<p>kryzysowym w gospodarce krajowej i gospodarce światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje państwa na podstawie wartości wskaźnika rozwoju społecznego (HDI) • wyjaśnia, dlaczego wskaźnik PKB <i>per capita</i> ma ograniczoną użyteczność dla porównywania jakości życia obywateli różnych państw • określa fazę cyklu koniunkturalnego, w której znajduje się polska gospodarka, na podstawie analizy wskaźników aktywności gospodarczej
---	--	--	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski na podstawie analizy danych statystycznych dotyczących wartości deficytu budżetowego i długu publicznego państwa w relacji do PKB 	
III. Finanse				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pieniądz, siła nabywcza, inflacja, stopa inflacji, rynek finansowy, bank, depozyt, limit debetowy, kapitalizacja odsetek, karta płatnicza, kredyt, kredyt konsumencki, rzeczywista roczna stopa oprocentowania, pożyczka, zastaw hipoteczny, spread walutowy, zdolność kredytowa, inwestowanie, instrument finansowy, papiery wartościowe, obligacje, akcje, dywidenda, makler, indeks giełdowy, ceduła giełdowa, hoss, bessa</i> • wyjaśnia różnicę między bankami komercyjnymi a bankami spółdzielczymi • podaje funkcje banku centralnego • wymienia podstawowe narzędzia polityki pieniężnej NBP • wymienia podstawowe rodzaje usług finansowych oferowanych przez banki i SKOK-i • rozróżnia rodzaje rachunków bieżących 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia ewolucję form pieniądza • wymienia, rozróżnia i charakteryzuje formy pieniądza • przedstawia podział instytucji finansowych według wybranych kryteriów • wymienia elementy systemu bankowego w Polsce • rozróżnia rodzaje banków ze względu na dominującą działalność • wyjaśnia rolę banku centralnego w gospodarce • wyjaśnia zasady funkcjonowania lokat bankowych oraz wymienia i charakteryzuje ich rodzaje • omawia podstawowe prawa przysługujące kredytobiorcy w przypadku umowy kredytu konsumenckiego • wymienia i omawia kryteria wyboru najlepszego kredytu • wskazuje różnice między poszczególnymi rodzajami papierów wartościowych • wyjaśnia, czym jest emisja akcji i jakie są jej zasady 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje właściwości (cechy) pieniądza • wymienia i opisuje funkcje pieniądza • omawia skutki inflacji • przedstawia sposoby przeciwdziałania inflacji • wymienia i charakteryzuje zakres działania najważniejszych instytucji rynku finansowego w Polsce, w tym m.in. Komisji Nadzoru Finansowego i Rzecznika Finansowego, SKOK-ów, Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, towarzystw funduszy inwestycyjnych, Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego czy podmiotów świadczących usługi płatnicze • charakteryzuje funkcje banku centralnego • omawia podstawowe narzędzia polityki pieniężnej NBP • określa znaczenie Rady Polityki Pieniężnej dla realizacji celu inflacyjnego poprzez kształtowanie stóp procentowych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny zmian wartości pieniądza (siła nabywcza) • objaśnia obieg pieniądza w gospodarce • identyfikuje rodzaje inflacji w zależności od przyczyn jej powstania oraz stopy inflacji • wyjaśnia rolę instytucji finansowych w gospodarce i życiu człowieka • wyjaśnia, na czym polega polityka pieniężna banku centralnego • identyfikuje rodzaje polityki pieniężnej prowadzonej przez NBP • wykazuje zależność między zmianą stóp procentowych przez NBP a oprocentowaniem kredytów udzielanych osobom fizycznym i przedsiębiorcom przez banki • oblicza należne odsetki od lokat terminowych z uwzględnieniem różnego oprocentowania i różnej kapitalizacji • oblicza realną stopę 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym są kryptowaluty • opisuje, jak zmieni się funkcja banku centralnego w przypadku wejścia Polski do strefy euro • wyjaśnia różnice między stałym a zmiennym oprocentowaniem lokat terminowych • omawia konsekwencje zaciągania szybkich „pożyczek bez BIK-u” • wymienia typy obligacji skarbowych w Polsce • rozróżnia ceny akcji (nominalna, emisyjna, rynkowa) • podaje przykłady etycznych oraz nieetycznych praktyk i zachowań na rynku finansowym • wyjaśnia, na czym polega dywersyfikacja portfela inwestycyjnego

<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady bezpiecznego korzystania z bankowości elektronicznej • wskazuje różnice między kredytem a pożyczką • wskazuje różnice między oszczędzaniem a inwestowaniem • wyjaśnia, czym są fundusze inwestycyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia formy inwestowania kapitału • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>jednostka uczestnictwa</i>, <i>certyfiakat inwestycyjny</i> • wymienia i charakteryzuje kryteria wyboru formy inwestycji • wymienia i omawia rynki giełdowe na GPW w Warszawie • podaje podstawowe indeksy na GPW • wymienia i charakteryzuje instytucje rynku kapitałowego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje rodzaje kart płatniczych • wyjaśnia zasady wyboru najlepszej lokaty • identyfikuje rodzaje kredytów według kryteriów: okresu kredytowania, waluty kredytu, przeznaczenia kredytu • ocenia możliwość spłaty zaciągniętego kredytu przy określonym dochodzie • wskazuje rolę Biura Informacji Kredytowej (BIK) w procesie przyznawania kredytów, • identyfikuje rodzaje inwestycji według różnych kryteriów (przedmiot inwestycji, podmiot inwestowania) • rozróżnia i charakteryzuje inwestycje rzeczowe i finansowe • wymienia rodzaje obligacji ze względu na emitenta • dostrzega zróżnicowanie stopnia ryzyka w zależności od rodzaju inwestycji oraz okresu inwestowania • omawia rolę funduszy inwestycyjnych w gospodarce • określa miejsce GPW w systemie rynku kapitałowego w Polsce • omawia systemy notowań na GPW • wyjaśnia znaczenie podstawowych indeksów giełdowych dla podejmowania decyzji dotyczących 	<ul style="list-style-type: none"> • procentową lokaty terminowej • wykazuje zależność między częstotliwością kapitalizacji odsetek a wielkością należnych odsetek od lokaty bankowej • porównuje oferty wybranych usług banków komercyjnych i spółdzielczych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych i pozabankowych instytucji pożyczkowych • wymienia najważniejsze kryteria oceny zdolności kredytowej stosowane przez banki • oblicza należne odsetki od zaciągniętego kredytu • analizuje przykładową umowę pożyczki gotówkowej • określa rodzaje akcji ze względu na sposób przenoszenia własności oraz według uprawnień właścicieli akcji • wymienia wady i zalety wybranych instrumentów finansowych • wykazuje zależność między czasem a zyskiem z inwestycji oraz między ryzykiem a zyskiem z inwestycji • wyjaśnia znaczenie korzystania z różnorodnych i wiarygodnych źródeł informacji przy podejmowaniu decyzji finansowych • wymienia rodzaje funduszy 	
---	---	--	---	--

		<p>inwestowania na giełdzie</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę giełdy w gospodarce 	<p>inwestycyjnych i charakteryzuje je, uwzględniając potencjalne zyski roczne oraz ryzyko wystąpienia strat</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza przewidywany zysk z przykładowej inwestycji kapitałowej w krótkim i długim okresie • analizuje tabele z informacjami giełdowymi • wyjaśnia mechanizm funkcjonowania GPW • omawia działania, które należy podjąć przed rozpoczęciem inwestowania na giełdzie 	
--	--	---	--	--

IV. Podatki i ubezpieczenia

<ul style="list-style-type: none"> • podaje definicję podatku • wyjaśnia, czym jest PIT • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zdolność do czynności prawnych, podatnik, obowiązek podatkowy, przedmiot opodatkowania, stawka podatkowa, podstawa opodatkowania</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>obowiązek podatkowy, dochód, przychód, koszty uzyskania przychodu, kwota wolna od podatku, ulga podatkowa, zaliczka na podatek dochodowy, płatnik podatku, ubezpieczyciel, ubezpieczający, ubezpieczony, polisa ubezpieczeniowa, odszkodowanie, świadczenie, likwidacja szkody</i> • wyjaśnia, czym jest 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje argumenty za koniecznością płacenia podatków • wymienia przykłady ulg podatkowych w Polsce • wymienia rodzaje formularzy podatkowych • wymienia podstawowe obowiązki ubezpieczonego i ubezpieczyciela • wskazuje zależność między wysokością składki ubezpieczeniowej a zakresem ochrony oraz sumą ubezpieczenia • omawia rodzaje ubezpieczeń prywatnych osobowych • opisuje ubezpieczenia osobowe publiczne • omawia rolę Ubezpieczeniowego Funduszu 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje podatki według różnych kryteriów • charakteryzuje ważniejsze podatki bezpośrednie i pośrednie • omawia sposoby obliczania podatku według różnych stawek podatkowych • omawia zasady wspólnego opodatkowania • dzieli ubezpieczenia według różnych kryteriów (przedmiot ubezpieczenia, stopień swobody w zakresie nawiązania stosunku ubezpieczeń) i charakteryzuje poszczególne ich rodzaje • analizuje zapisy ogólnych warunków ubezpieczenia na przykładzie ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę podatku VAT w polskim systemie podatkowym • ocenia system podatkowy w Polsce • dobiera odpowiedni formularz podatkowy do źródeł przychodu oraz sposobu jego opodatkowania • wyjaśnia zasady składania rocznej deklaracji podatkowej i obliczania podatku dochodowego od osób fizycznych • wymienia i charakteryzuje kryteria wyboru ubezpieczenia AC • przedstawia argumenty za koniecznością wczesnego rozpoczęcia systematycznego oszczędzania i inwestowania środków finansowych 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia argumenty za wprowadzeniem różnych form opodatkowania (podatek dochodowy progresywny i podatek liniowy) oraz przeciw ich wprowadzeniu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>dzień wolności podatkowej</i> • porównuje stopień obciążenia obywatela podatkami w różnych krajach • omawia możliwości lokowania oszczędności na przyszłą emeryturę w ramach tzw. trzeciego filaru ubezpieczeń społecznych • omawia działalność Rzecznika Finansowego
--	---	--	--	---

<p>ubezpieczenie</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest ubezpieczenie osobowe	<p>Gwarancyjnego w polskim systemie ubezpieczeń</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy, z których powinny się składać reklamacja do ubezpieczyciela i skarga do Rzecznika Finansowego	<p>na emeryturę</p> <ul style="list-style-type: none"> • pisze reklamację do ubezpieczyciela i skargę do Rzecznika Finansowego (na przykładzie wybranego produktu finansowego – ubezpieczenia pojazdów mechanicznych)	
--	---	--	--	--